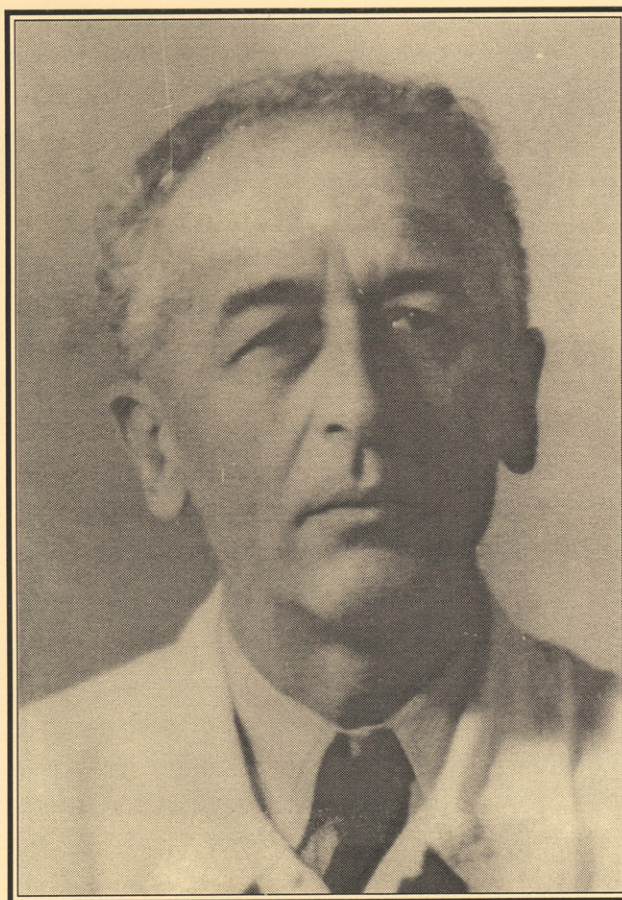


Csernátory Zoltán



Pap Károly

(1910 - 1986)

élete és munkássága

A debreceni orvostudomány nagy alakjai
22. füzet

Írta és szerkesztette:
Csernátory Zoltán

Pap Károly

(1910-1986)

élete és munkássága

Debreceni Egyetem
Orvos- és Egészségtudományi Centrum
2006.

ISBN 963 9070 70 X

*Kiadja: A Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centrum
Elnöki Hivatala*

*Nyomdai előkészítés: Szőke Lovas Antal
Nyomdai munkálatok: Cívis-Copy Kft., Debrecen*

Példányszám: 300

E l ő s z ó

"Pap Károly élete és munkássága" kötethez

A "Debreceni Orvosképzés Nagy Alakjai" sorozatunk tudatosan vállalt célja, hogy a lassan 100. évfordulójához közeledő debreceni orvosképzés történeti emlékei kötetekben is megjelenjenek. Az évtizedek során sorra bontakoztak ki a világ orvostudományának előrehaladásával azok a szakmák Debrecenben is, amelyek utat törve maguknak önálló diszciplínákká váltak. Ilyen az ortopédia is, amelynek klinikáját éppen Pap Károly professzor építhette, s teremthette meg - sok szempontból - a saját elképzelései szerint. A korábbi kötetek főszereplőitől tehát némileg eltérően hazánkban fiatal klinika tudományról szól a kötet, amely Csernátony Zoltán, illetve a klinika idősebb munkatársai és a családtagok közös erőfeszítésével született meg.

Az ilyen széles áttekintést adó írások arra is alkalmasak, hogy emberi közelségben lássuk azokat, akiket szinte már csak professzori dolgozószobában vagy nagyvizitek keretében tudtunk elképzelni. A Kolozsvárról Debrecenbe kerülő családban Pap Károly a kilencedik professzor. Kitűnő tornász volt, műugróként vidéki bajnok lett. Teniszezett, lovaspólózott, úszott, motorozott és a tájékozódási futást is szerette, nem szólva kedvenc időtöltéséről, a botanikáról és a lepkék gyűjtéséről. Tanulmányútjait Prágában, Lipcsében, Bécsben, Berlinben végezte nagy tekintélyű vezető sebészek mellett. 1959-ben megszervezte a városi gyógyfürdő részlegét. Kezdeményezésére a klinikához termálfürdő épült 1974-ben a Nagyerdei Gyógyfürdőből idevezetett termálvízzel üzemeltetve.

Pap Károly professzor nem azok közé tartozik, akiknek a megítélése kortársai vagy az azóta eltelt időszak közvéleménye előtt egyértelmű lenne. Nehéz megérteni, hogy miért alakult ki ez a helyzet. Származhat személyisége különösségéből, az ortopédia szakma ellentmondásos szakmai megítéléséből, az adott kor társadalmi és politikai összefüggéseiből. Csernátony Zoltán kötete nagyon pontosan és precízen elénk tárja az életművet és a kötet konklúziója is egyértelmű: Pap Károly méltó arra, hogy a szakmai művelői példaképpé állítsák maguk elé.

Kívánom, hogy e kötet szolgáljon az utókor számára tanulsággal, adjon Pap Károly életének méltó elismerést és keretet, foglalja Ő is el méltó helyét a debreceni orvostudomány történelmében a nagy és jelentős alakok között.

Debrecen, 2006. május 15.

Dr. Fésüs László

Bevezetés

Senki nem kért föl e munka megírására. Amikor azonban megismertem a debreceni orvosképzés nagy alakjait bemutató sorozatot, egyből tudtam a dolgom: megörökíteni Pap Károly klinikaalapító professzor emlékét. A sors úgy hozta, hogy nem adatott meg számomra a személyes találkozás lehetősége. Ennek ellenére emléke valahogy kissé belém is költözött. Az általa alapított intézményben pedig olyan mély nyomot hagyott Pap Károly, hogy még most sem igen telik el hét úgy, hogy valamilyen összefüggésben ne idéznénk meg. Dolgoztam számos régi munkatársával, és hol mondává nemesedett, hol vicces anekdotává érlelt történetei mind a mai napig keringenek a klinika falain belül és kívül. Olyan ember volt, aki nem hagyta környezetét közömbösen.

Ahogy a bibliográfia megírásának elhatározása megszületett, Rigó János professzor úr, mint legközelebbi munkatársa és szakmailag legjobb ismerője egyből felkarolta elképzelésemet és a szakmai fejezetek megírását magára is vállalta. Felvéve a kapcsolatot ifjabb és legifjabb Pap Károllyal oly mértékben lelkes támogatást kaptam, hogy a családi vonatkozásokat tárgyaló fejezeteket meg is írták személyes találkozásunkig. Számos becses fotót is rendelkezésemre bocsátottak.

A munka előrehaladtával egyre újabb oldalairól ismertem meg Pap Károlyt. Színes, sokoldalú, rendkívül tájékozott ember rajzolódik ki az életút summázatából. De ami talán még fontosabb: Pap Károlynak nem csak életútja, életműve is van.

Hittel hirdetem, hogy az orvosi szakmában három dologra van szükség: tanítómesterekre, feladatokra és példaképre. Ez utóbbivá válni a legnehezebb. Örömmel nyugtázhatom, hogy Pap Károly méltó arra, hogy a szakma művelői példaképként állítsák maguk elé. Második tanszéki utódjaként ösztönzőleg hat egy ilyen csillogó elme nyomdokain haladni. Részleteiben megismerve az életutat, kicsit a hátrahagyott klinikát is sikerül jobban megérteni. Bár a szabályozók, a környezet és a szakma hatalmasat változtak, az ortopéd szakma és az Ortopédiai Klinika Pap Károly-i szemléletéhez időnként visszatérni még napjainkban is mindenképp érdemes, és hiszem, ez csak előnyére lehet a gyógyítómunkának is.

Köszönet tehát az írásban nyújtott nagy segítségért a családi és szakmai leszármazottaknak, akik mellett valójában nagyrészt csak a szerkesztés munkája maradt részemül. De a munka pont így lett autentikus. Úgy érzem, Pap Károly részletgazdag és élethű portréját helyezhetjük el a debreceni orvostudományok képzeletbeli panteonjában.

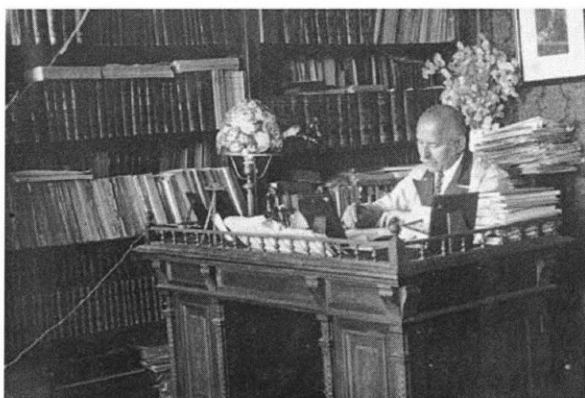
Debrecen, 2006. január 22-én

Csernátony Zoltán

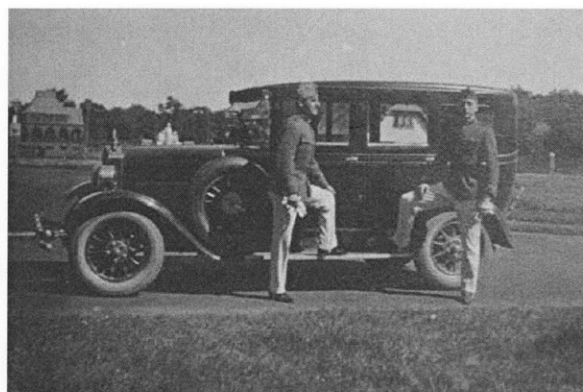
Szülők, elődök

Elődeire méltán volt büszke. Közülük az 1700-as évek elejétől többen foglalkoztak tudománnyal. Botanikusok, tudósok, egyetemi tanárok és református lelkészek találhatók a kisenemesi családfán. Édesapja, Pap Károly Szepesszombatban született és nevelkedett. Szigorú kálvinista neveltetésben részesült, majd irodalmárnak tanult. Édesanyja, Genersich Clotild, a híres kórboncnok, Genersich Antal leánya volt. Családjuk szellemének megfelelően matematika tanári képesítést szerzett.

A házaspár kezdetben Kolozsváron telepedett le, majd 1917-ben Debrecenbe költöztek, ahol édesapja a debreceni Magyar Királyi Tudományegyetemen a Magyar Irodalom és Irodalomtörténet Tanszéken lett tanszékvezető professzor. Édesanyja a három gyermek nevelésével foglalkozott.



Édesapja dolgozószobájában



Édesapja első autója

Gyermekévek, ifjúkor

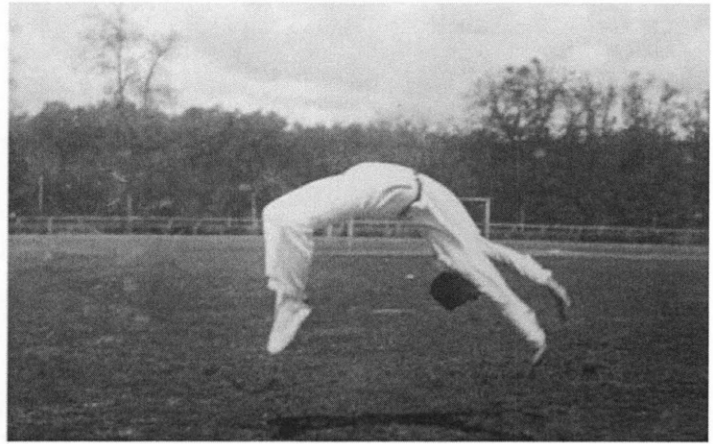
Pap Károly Kolozsváron született 1910. szeptember 22-én. Kisgyermekkorában vékony csontozatú, rosszul evő, társainál alacsonyabb, visszahúzó, szerény gyermek volt. Sokat fájt a feje, könnyen megfázott, sápadt volt, olyan igazi „eminens tanuló” kinézete volt. A testi erő és ügyesség hiánya kifejezetten zavarta, így tudatosan erősítette szervezetét. Bár sokat csúfolták is vézna testalkata miatt, nagy örömmel és odaadással vett részt a cserkészéletben. Később az ott szerzett élményeket szívesen mesélte családi körben. Rendszeresen járt cserkész táborokba, ami komoly kihívást jelentett a kényelemhez szokott gyermeknek. A cserkészcsapattal járt Hollandiában, Rómában, Athénban is, és néhány ott kötött gyermekkori barátság élete végéig elkísérte.

Elemi iskolai és gimnáziumi tanulmányait a Debreceni Református Gimnáziumban végezte kitűnő eredménnyel. Mint 1956-ban önéletrajzában írja: *„Érettségi vizsgálata 1928-ban jeles eredményű volt”*.

A gimnáziumi évek alatt talajtornázni és magasugrani járt. Az izmosodó fiatalember aztán megismerte a test és a szellem harmóniáját és kiváló egyensúlyérzéke fejlődött ki. A talajtorna során megtanult gyakorlatok után újabb kihívásnak akart megfelelni: műugrást tanult. Erre jó lehetőséget biztosított a Nagyerdei strandon működő 3 méter magas trambulín. A strandon abban az időben rendszeresen rendeztek versenyeket is. Műugrásban számos érmet szerzett, legjobb eredménye a vidéki bajnoki cím volt.



Cserkészélet



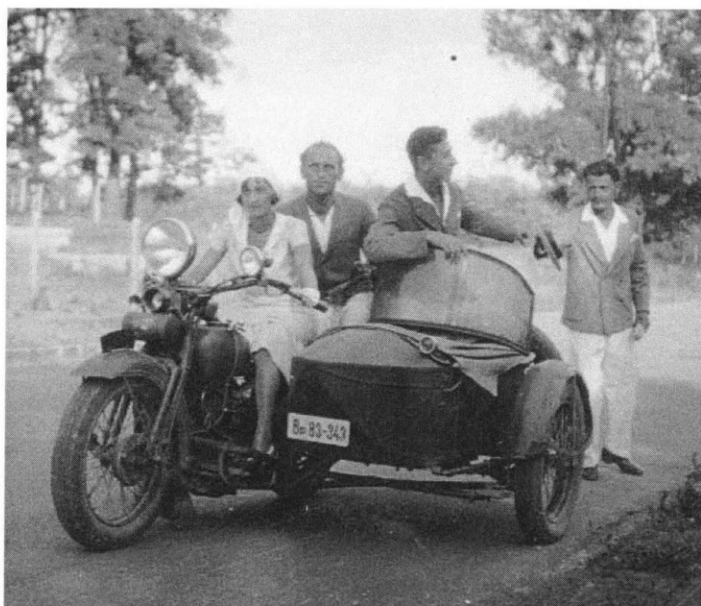
A fiatal Pap Károly, a sportok szerelmese

Egyetemi évek, pályaválasztás

Eminens tanulóként közvetlenül felvételt nyert a debreceni Tisza István Tudományegyetem orvosi fakultására. Nagy szorgalommal és akaraterővel tanult, és emellett 1928-tól 1934-ig az Anatómiai és Biológiai Intézetben externistaként, majd demonstrátorként fejlesztette anatómiai ismereteit és működött közre Huzella Tivadar és Törő Imre irányításával. Az ott végzett kezdeti tudományos munkáiról német nyelven, negyedéves orvostanhallgatóként 16 oldalas értekezésben számolt be, ami meg is jelent a Zeitschrift für Anatomische und Entwicklungs Geschichte 1933. 101/2. számában. Diákévei alatt a tudományos kutatás mellett egyre inkább felkeltette érdeklődését a gyógyító munka.

Pályaválasztását is ez határozta meg: végzést követően, miután 1934-ban letöltötte katonai szolgálatát a budakeszi Katonai Szanatóriumban, ahol a tüdő és csontgümőkór kórtaival és gyógyításával foglalkozott (és leszereléskor orvoshadnagyi rangot kapott), 1934 november 1-én a Hüttl Tivadar vezette Sebészeti Klinikán állt munkába. 1937-ben műtőorvosi, majd sebész szakorvos képesítést szerzett. A sebészet alapjainak elsajátítása után érdeklődése az akkor kialakulóban lévő, még sebészeti határterületnek számító ortopédia irányába fordult. Az 1930-as évek végén Magyarországon csak Budapesten foglalkoztak ortopédiával, ahol többször meg is fordult tanulmányúton. Őt idézve: *„A sebészet mellett különös érdeklődéssel fordult a hazánkban eddig kevésbé méltatott orthopaedia és balesetsebészet felé, melynek előtanulmányozása után állami ösztöndíjjal a budapesti János-Kórház Orthopaediai osztályán képezte magát.”* 1939-ben szerzett ortopéd szakorvos és traumatológus képesítést.

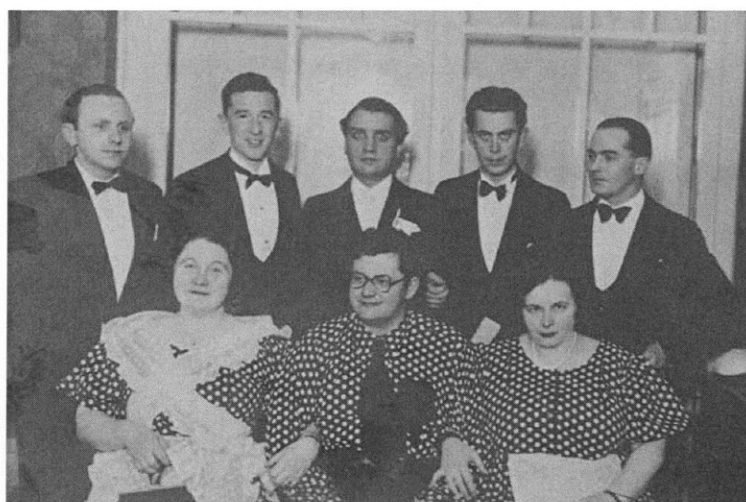
Felismerte: ahhoz, hogy az akkor még hazánkban csak kibontakozóban lévő ortopéd szakmát magas színvonalon elsajátítsa, külföldre kell mennie. Így többször járt a bécsi Sebészeti Klinikán, amely akkor az ortopédia egyik vezető intézete volt Európában. 1942-ben aztán Humboldt ösztöndíjjal egy éves tanulmányúton Prágában, Lipcsében, Bécsben és Berlinben járt és nagytekintélyű vezető mozgásszervi sebészeket (Böhler, Lange, Schede, Spitzky, Hohmann stb.) keresett fel. Útjairól részletes naplót vezetett, amelyet rajzokkal illusztrált.



Gondtalan ifjúkor



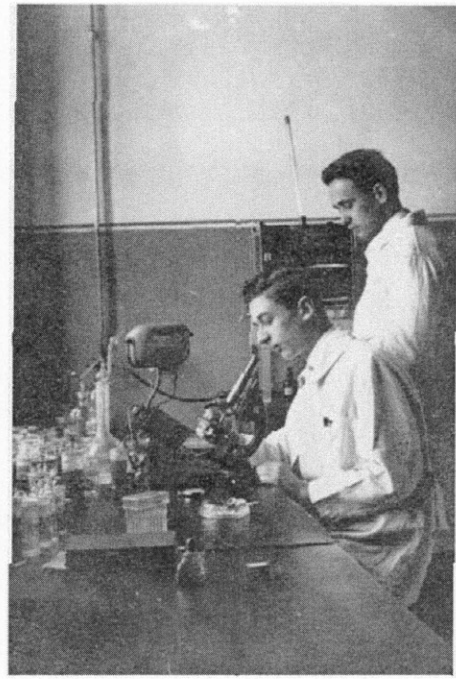
Egyetemi színjátszókörben



Egyetemista barátok között



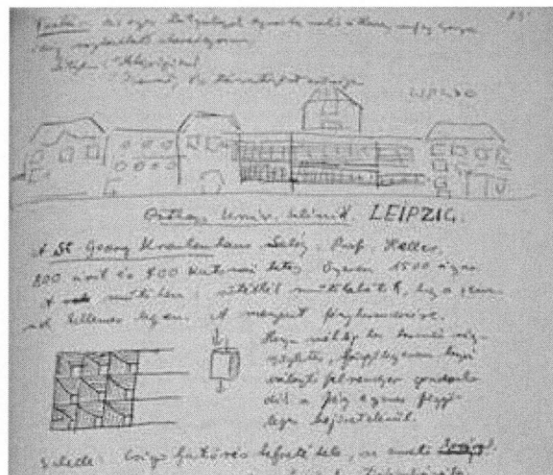
Anatómia gyakorlaton



Tudományos munka a szövettani laborban



Orvosavatás

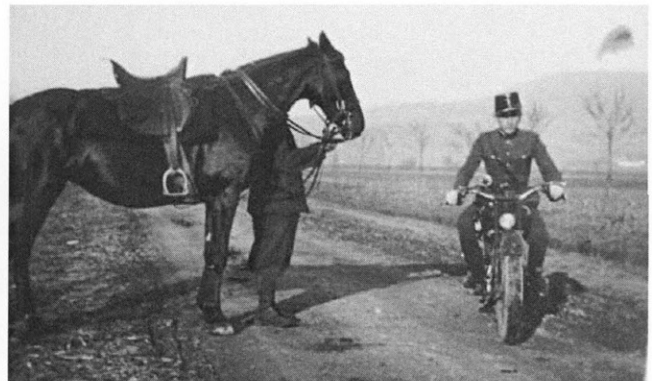


Jegyzetek lipcsei tanulmányútjáról

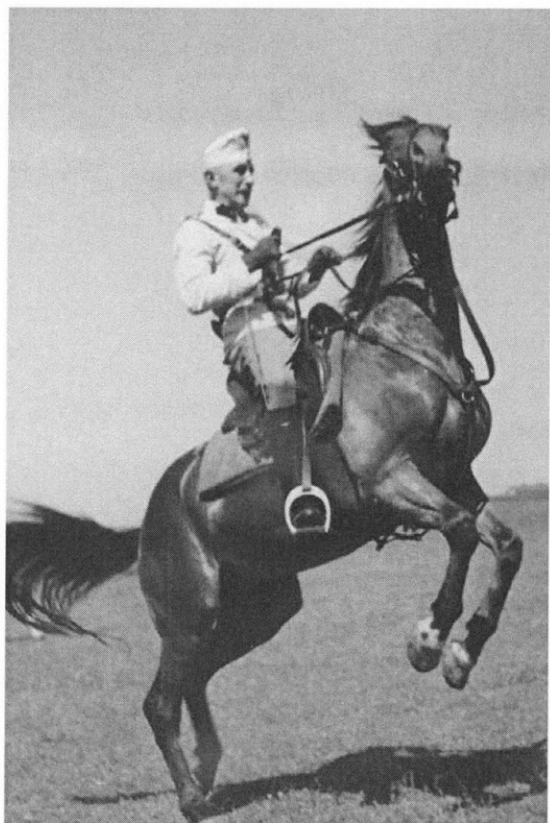
Háború, katonai szolgálat, vöröskereszt

Közvetlenül 1942 karácsonya előtt kapott katonai behívót. Kárpátaljára rendelték, a jelenlegi Ukrajna területére. Mint ezredorvos dolgozott, az ezred-segélyhelyen betegeket osztályoztak és műtöttek. A sok nehézség, megpróbáltatás, nélkülözés ellenére katonaidejét mind műteti, mind szakmai-szervezési oldalról hasznosnak, embert formálónak, eredményesnek tartotta.

Eltávozáson volt otthon, amikor a front elérte Debrecent. Debrecen bombázása során a szülői házat is bombatalálat érte. A háború végén nehéz helyzetbe került. Papírjai a Horthy hadsereg tartalékos főhadnagya nevére szóltak, a Sebészeti Klinikára pedig így nem engedték be dolgozni, ezért aztán nem volt munkája. 1944-ben egy utcai igazoltatás kapcsán a szovjet parancsnokságon előállították, ahol rövid időn belül kiderült, hogy sebészorvos, és ezáltal a szovjetek segítségére tud lenni. Tárgyalás és egyeztetés után engedélyt kapott a polgári személyeket ellátó ideiglenes Vöröskereszt Kórház létesítésére. A Sebészeti Klinikán megjelenő magyar királyi főhadnagy szovjet fegyveres kísérettel egy sebészeti műtő beindításához szükséges műszereket, eszközöket, anyagokat rekvirált. Ez délelőtt 10-11 óra környékén történt, majd a parancsnokság által kiutalt régi zsidó bérházban a Hatvan utca elején szükségműtőt, kórtermeket alakítottak ki. Aznap este 11 órakor már el is végezte az első műtétet. Az altatást a kor szokásának megfelelően mütősfiú végezte, de szakképzetlen segítők is részt vettek a műtétekben. Rajta kívül még két mütőorvos dolgozott vele váltásban a 280 ágyas szükségkórházban. Katonákat, hazatérő sebesülteket és civileket egyaránt elláttak. Önéletrajzában kb. 3000 ellátott betegről beszél. Későbbi feleségét is ebben a kórházban ismerte meg egy véradás kapcsán.



Katonaélet



A lovaskatona



Katonai menetoszlopban



Debrecen bombázása után



Az ideiglenes Vöröskereszt Kórház.



Későbbi felesége, az önkéntes véradó

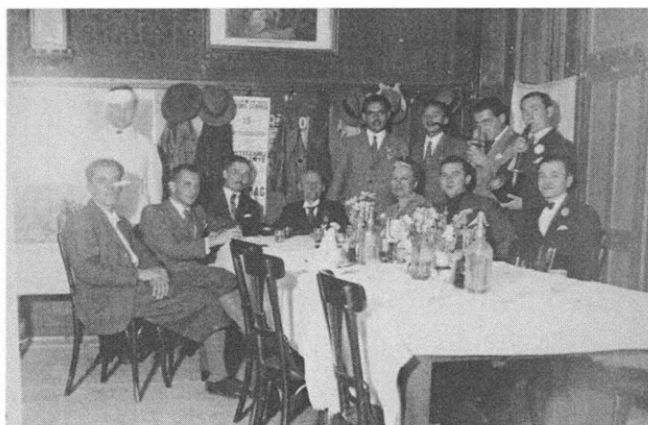
A háború utáni időszak

A háború befejeződése után még egy évig végezte nagy elszántsággal a civil lakosság kezelését a Vöröskereszt Kórházban, majd a kórház beköltözött az I. sz. Sebészeti Klinika pavilonjába, ahol elsősorban a mozgásszervi sebészettel foglalkozott. Felismerve a sebészeti szakma specializálódását és kamatoztatva addigi tanulmányújtait, tudományos és szakmai érdeklődéstől vezérelve már az 1940-es évek végén itt egy testgyógyászati kórtermet működtetett. Ez később ortopédiai és traumatológiai részleggé bővült. 1946-ban magántanári képesítést szerzett „A balesetsebészet helye az ortopédiában” tárgykörből. 1950-ben egyetemi docensi kinevezést nyert, 1955-ben védte meg disszertációját és nyert kandidátusi fokozatot 897. sorszámmal.

1946-ban belépett az SzDP-be, majd az egyesülestől 1956-ig az MDP tagja volt. 1955-ben a klinikáról elsőként végezte el a Marxista-Leninista Esti Egyetemet. Értekezését „A szocialista világnézet hatása és jelentősége a mozgásszervek tanának elméleti és gyakorlati fejlesztésében” címmel írta, amivel pályadíjat is nyert. A mozgalmi életben, mint *Bizalmi*, majd, mint *Népnevelő* vett részt, később *Semináriumi ellenőr* és a *Műtétes klinikák üzemi bizottságának újítási felelőse* volt.



Prevenációs szemlélete
rendkívül haladó volt



Klinikai összejövetelen

Az 1950-es évek, az első vidéki ortopédiai klinika létrehozásának tervezése

Jó munkatársakat találva (Berényi Pál, Szentpéteri József, Forgon Mihály, Rigó János) hamarosan a mozgásszervi műtétek széles repertoárját tudták végezni. Az ortopédia területén azonban gondolatai az akkor még sok esetben szerény eredménnyel kecsegtető „véres” műtéti megoldások felől egyre inkább a megelőzés, a korai felismerés, a korai konzervatív kezelés irányába helyeződtek át. Ezzel kapcsolatos tapasztalatait, kidolgozott irányvonalát „*A veleszületett csípőficam*” címmel 1944-ben megjelent 107 oldalas könyvében foglalta össze. Ennek szellemében több évre terjedő programot indított Északkelet-Magyarországon a csípőficam szűrésére. Az így kiszűrt csípőficamos, illetve vápa dysplasiában szenvedő gyerekek Frejka párnás kezelésével igyekezett elkerülni a heroikus műtéti kezelések szükségességét. Ez az esetek többségében eredménnyel is járt.

Traumatológiai célból ekkor dolgozta ki a *diafixatio* technikáját, melynek lényege a törött csontvégek adaptáló egyesítése volt percután befűrt Kirschner drót segítségével. Ezt kombinálva a korai funkcionális kezeléssel, addig nem látott eredményeket ért el, melyekről később a „*Die Diafixation*„ című könyvében számolt be, melyet német nyelven az Akadémiai Kiadó jelentetett meg 1956-ban és amit nemzetközileg is nagyra értékelték.

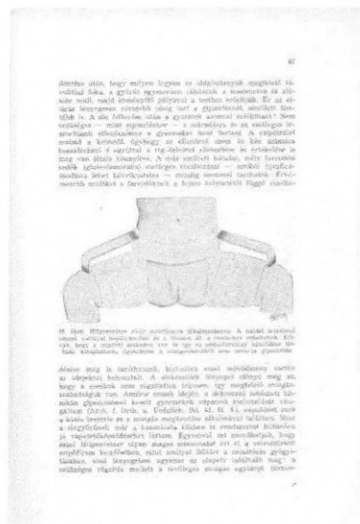
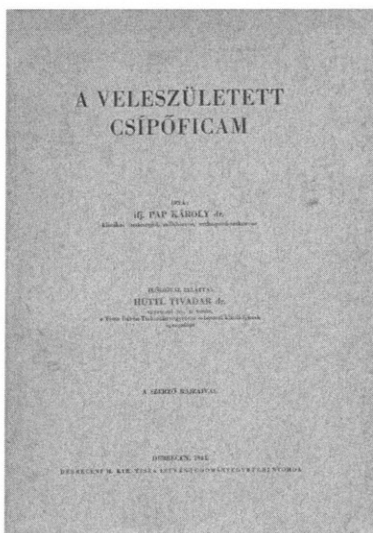
A végtagsebészeti részleg mind a betegszám, mind az általánossá váló csípőszűrések miatt kinőtte magát, állandó helyhiánnyal küszködött. A Szeleczy Gyula professzor által vezetett Sebészeti Klinika ugyanakkor nem igazán nézte jó szemmel a gyors önállósodási törekvéseket. Az érdekellentét a végtagsebészeti ellátás fejlődésének megállását jelenthette volna, illetve fölvetette egy új klinika létrehozásának szükségességét. Munkatársaival együttműködve, az addig elért klinikai eredmények összefoglalásával, a megjelent tudományos munkákkal, a fontos epidemiológiai adatokkal és a szűrési eredményekkel felvértezve első lépésként az egyetem vezetőségével elfogadtatták egy új klinika létesítésének koncepcióját.

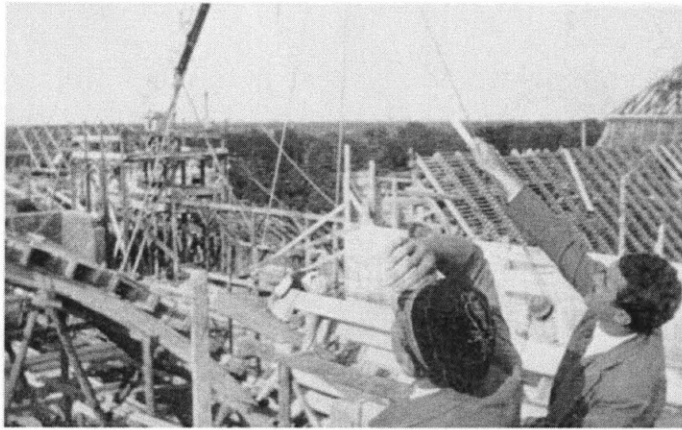
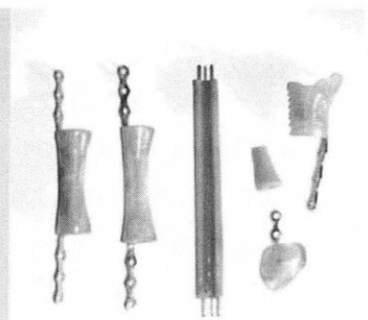
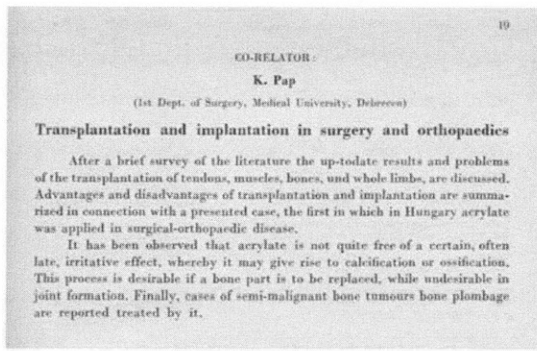
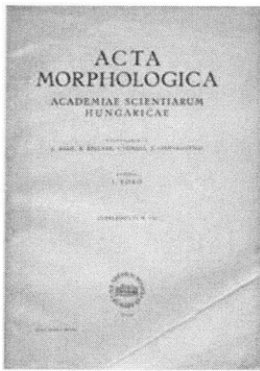
Eközben 1959-ben megszervezte a Városi Fürdő Gyógyfürdő Részlegét, amivel a kapcsolatot még sokáig tartotta.

A kor politikai és társadalmi szellemének megfelelően ezt a városi, megyei és állami vezetés meggyőzése követte. A következő lépés a megfelelő hely kiválasztása, a tervezés és az anyagi forrás biztosítása volt. A helyi támogatások és engedélyek birtokában rendszeres lobbizás indult meg az Egészségügyi Minisztérium és a Párt Központi Bizottsága (Kádár Iroda) irányába. Számos buktató, értetlenség tarkította a klinika felépítésére vonatkozó törekvéseket és a szükséges források megszerzését. Abban az időben felesége gyakran hetente többször is járt Budapesten, próbálva megnyerni az országos állami és pártvezetők támogatását a klinika megvalósulására.

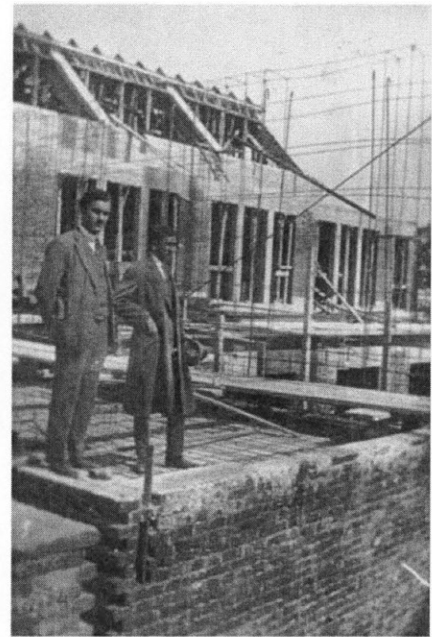
A tervek többszöri módosítása és a kellő források biztosítása után megindulhatott a klinika építése. A munka folyamatát az építéstől a belső munkálatokig végig személyesen ellenőrizte. A klinika működésének beindítása csak folyamatos gondos odafigyeléssel valósulhatott meg. Végül két régebbi pavilonnal összekötve megépült az új Ortopédiai Klinika, ami 1960. szeptember 1-én, 60 ágygal kezdte meg működését. Az Ortopédiai Klinika vezetésére meghirdetett professzori állást egyedüli pályázóként természetesen elnyerte. Így 1961-ben, 51 évesen, szakmai fejlődésének csúcán, a Forradalmi Munkás-Paraszt kormány egyetemi tanárrá nevezte ki. Az újonnan alakult klinika orvosi kara így állt fel: Pap Károly, Berényi Pál, Szentpétery József, Rigó János, Gaál János, Maklári Endre, Tomola György, Imre Mária, Pomázi Éva, Papp László.

Családfájukon ő volt a kilencedik professzor. Azon ritka debreceni tanszékvezetők közé tartozott, akiket pártonkívüliként neveztek ki tanszékvezetőnek abban az időben.





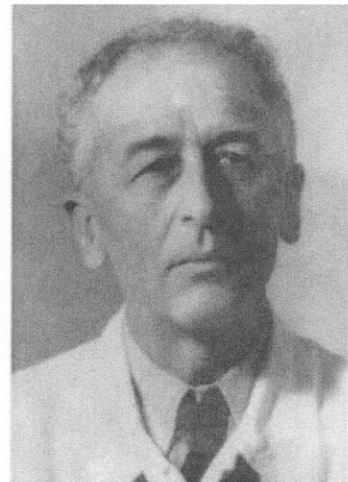
Épül a klinika...



Az építkezést jó gazdaként
lépésről lépésre
végigkövette



Bemutató ortopédiai
műtét



A klinikaigazgató
professzor

Az 1960-as évek, a klinika stabilizálása, hazai és nemzetközi elismertetése

Az új klinika beindításának eufóriája gyorsan elmúlt és elkezdődtek a dolgos hétköznapiak. Fiatal munkatársakkal bővült a klinika orvosi kara - Bíró Béla, Kiss Imre, Mándi András, Barcsa Csaba, Hámori Lajos, Kalmár László -, akikkel együtt dolgozva teljesen kibontakoztatta a klinika ortopéd és traumatológiai betegek kezelésének egységes biológiai szemléletét. 1963-ban az elkövetkező 5 évre két fő kutatási témát jelölt meg:

„1. A keringés hatása a vésett, vagy tört csont összeforradására és ennek segmentopathologiai vonatkozása.”

Erről egy jelentésben a következőket írja:

„Öröndetes tényként említhető, hogy az Anatomia Intézetben szintén foglalkoznak e témával, főleg biokémiai alapon. A klinikai megfigyelések és a gyógyításban szerzett tapasztalatoknak az összegzése a kísérletek eredményével kerek egészet fog adni.”

„2. Az orthopaedia biológiai vonatkozásai.”

Ezt a következőképp kommentálja:

„A téma alapgondolata átfogóan felöleli az erre vonatkozó filogenetikai, ontológiai, élettani, biochemiai és klinikai ismereteket, melynek tanulmányozása és az adatok összeszedése, synthetizálása és továbbfejlesztése, hosszabb időt és elmélyülést igényel. E két téma azért emelhető ki, mert ez egyben az Orthopaed Klinika tudományos profilja és szemlélete is, melyben már az oktatók többsége részt vesz.”

Kiharcolta a klinika méltó helyét az egyetemen, a határterületi szakmából társszakma lett. A gyógyító és tudományos munkában elért eredmények a klinika elismertségét növelve tették lehetővé, hogy többen a klinikáról pályázva vezető állást kaptak. Így Forgón Mihály a Pécsi Orvostudományi Egyetem Traumatológiai Tanszékére tanszékvezetői, Berényi Pál a Nyíregyházi Kórház Ortopédiai Osztályára, Szentpétery József pedig a Békéscsabai Kórház Ortopédiai Osztályára főorvosi kinevezést nyert.

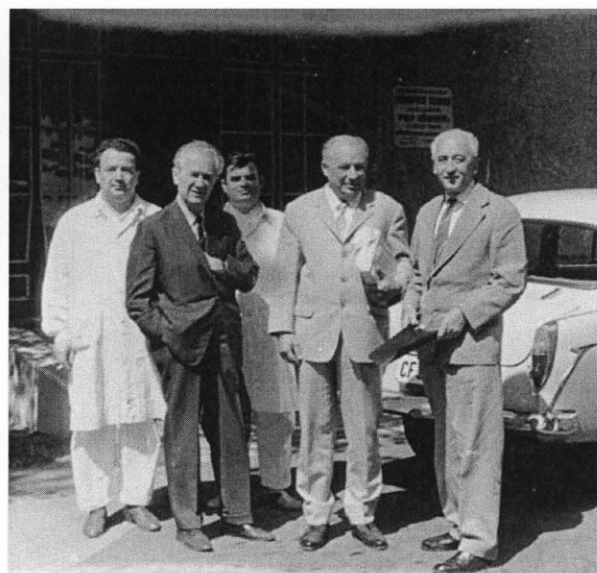
1968-ban *Kísérleti Műszerüzem*-et létesített a budapesti Gyógyászati Segédeszközök Gyárának jelentős anyagi támogatásával.



Klinikai dolgozószobája,
a híres „fekete szoba”



Delegáció a Sebészeti Klinikán



Az Ortopédiai Klinika egyik leghíresebb
vendége, Gerhardt Küntscher



Protokoll vadászaton a világhírű
Lorenz Böhler professzorral

Az 1970-es évek, az életmű megkoronázása

Az 1970-es évek elején teljessé lett ki a klinika - elsősorban nemzetközi - elismertsége. Pap Károly a klinika vezetőjeként ekkor már számos nemzetközi társaság vezetőségének lett tagja.

Így a Magyar Traumatológus Társaság társelnökségén túl a *Société Internationale de Chirurgie Orthopédique et Traumatologie* (SICOT) és az *Österreichische Gesellschaft für Unfallchirurgie* rendes tagja, a *Societa Italiana Di Ortopedia E Traumatologia* levelező tagja, a *Beiträge zur Orthopädie und Traumatologie* állandó és az *Excerpta Medica* levelező munkatársa volt.

A zárt országhatárok ellenére nagy nemzetközi kongresszusokon számolt be eredményeiről, újításairól, és mindenütt elfogadták összefoglaló, széles látókörű véleményét. Ebben az időben fordult figyelme a genetika irányába. Összesen 5 kongresszust, számos kerekasztal konferenciát és szimpóziumot szervezett, melyek kapcsán Nyugat- és Kelet-Európa számos jelentős ortopédiai műhelyéből is ellátogattak szakemberek Debrecenbe. Ezek közül a legfontosabbak az alábbi témakörökben voltak:

A gerinc orthopaed és baleseti elváltozásai

Az egészséges cipőviselet

A gyógyfürdő fejlesztése

Csontvelőgyulladás

Álízület

Agyrázódás

A helyes orvosi nyelv

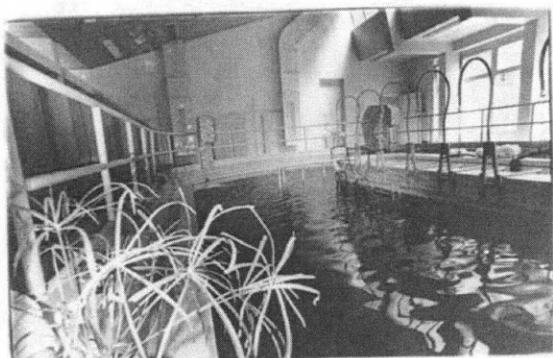
A klinikán mozgófilm laboratóriumot szervezett, amit egyrészt a tudományos munkában, másrészt az oktatásban hasznosítottak.

A Radiológiai Klinikával együttműködésben röntgen labort létesítettek az Ortopédiai Klinikán a rutin munka és a kutatás segítésére.

A gyógyításban mindig a beteg egészségét kezelte, sikeres próbálkozásai voltak a ma alternatív gyógymódoknak nevezett kezelések alkalmazásában is. Tanulta és alkalmazta az akupunktúrát, próbálkozott a magnetoterápiával, Nyugat-

Németországból szerzett be kipróbálásra ilyen készüléket. Sokra tartotta a torna, és azon belül az aktív mozgató kezelés szerepét. Próbálkozott olyan mozgások terápiás alkalmazásával, melyek a betegek számára örömet, különlegességet jelentettek. Ilyen volt például a gerincbetegek számára szervezett rendszeres kantárszáras lovaglás. Szűrővizsgálatait a csípőszűrésen túl az iskoláskorúak vizsgálatára is kiterjesztette. 1970-ben önéletrajzában addig összesen 46.422 leszűrt csecsemőről és kisiskolásról tett említést.

Az Egészségügyi Minisztérium által kiutalt 2.800.000 Ft támogatással a Klinikához csatolt termálfürdő épült, ami 1974-ben került átadásra. A Nagyerdei Gyógyfürdőből idevezetett termálvízzel üzemelő fürdőben víz alatti torna és súlyfürdő kezelések folytak, de lehetőség volt terápiás célú labdajátékokra is. 1976-ban a fürdőbe vezető folyosót kvarcfolyosóvá átalakította át.



M e g h í v ó

Szívesen látjuk az Orthopaed Klinikán
a Kisérteti Termál Fürdő - bemutatással egy-
bekötött - megnyitására.

Időpont: 1974. június 6. 10^h.
Helye: DOTE Orthopaed Klinika

Debrecen, 1974. június 3.

Dr. Pap Károly
egyetemi tanár
az Orthopaed Klinika igazgatója

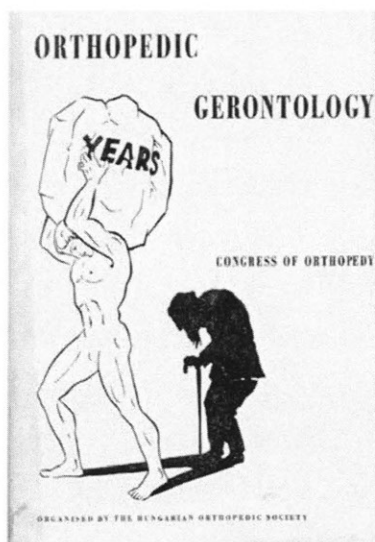
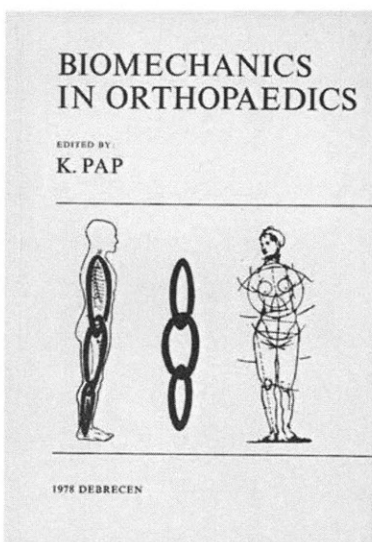
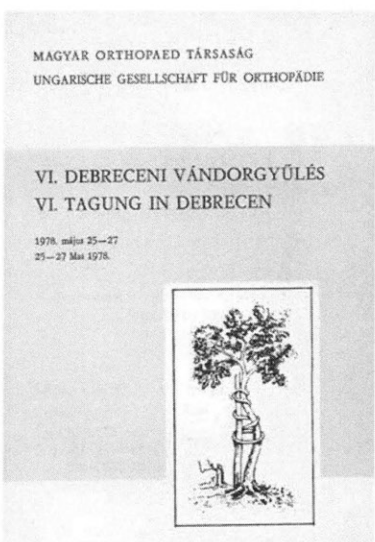
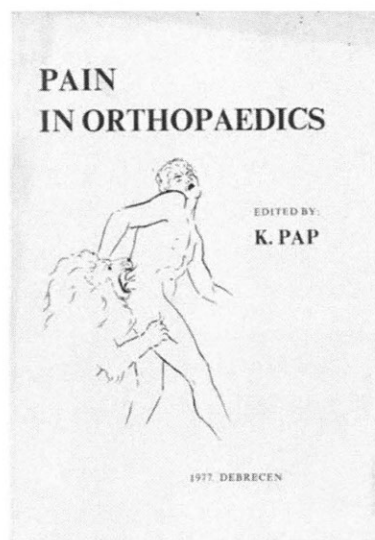
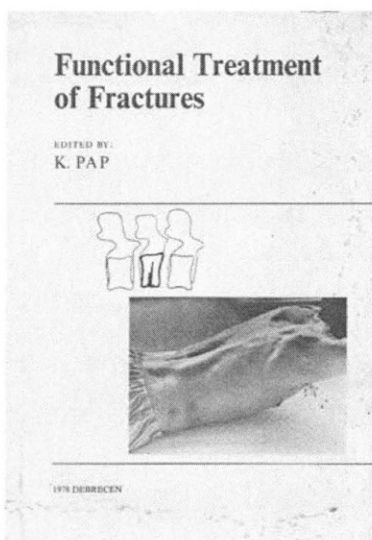
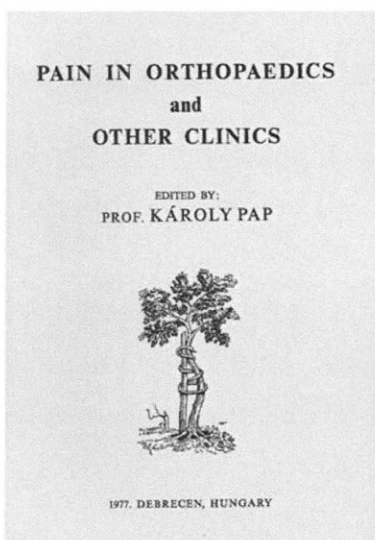
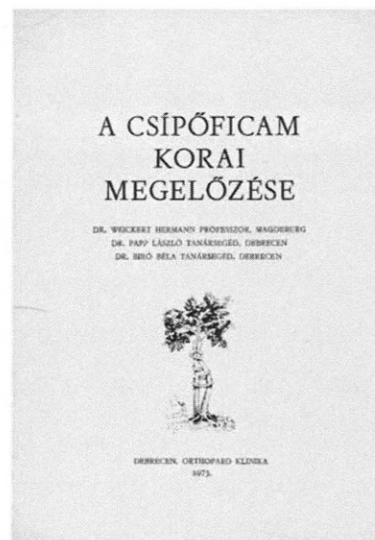
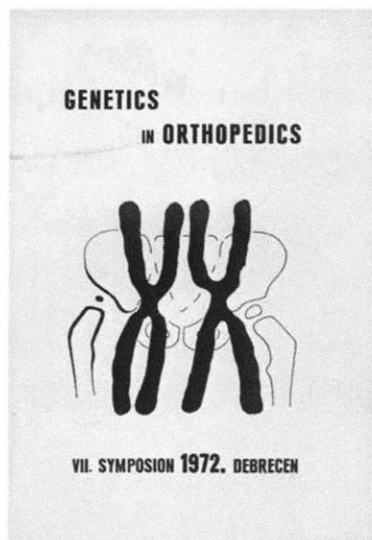
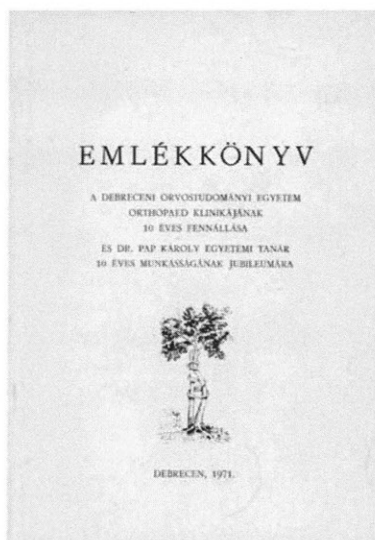


Gyógycélú lovaglás az
Ortopédiai Klinikán



Mozgásszervi rehabilitáció az ortopédián

Korabeli újsághír



A termékeny 1970-es évek

Tudományos munka, oktatás, innováció

Pap Károly életében, előadásaiiban, közleményeiben rendszeresen hangoztatta az ortopédia és a traumatológia egységes szemléletének szükségességét. Ezzel is jelentősen megelőzte korát: az európai orvosképzési elveknek megfelelően Magyarországon csak 2003-ban vezették be a közös ortopédia-traumatológia szakképzést! Ő mindenestre egy olyan klinikát üzemeltetett, ahol egyidejűleg történt traumatológiai és ortopédiai betegellátás. Mint medikusoknak írt jegyzetének előszavában és a klinika első tablóján olvasható:

„Az orthopaedia és traumatologia synthesise vezet el a mozgásszervek való tudományához.” Ebben a szellemben alkotott maradandót, mind az ortopédiában, mind a traumatológiában.

Szerteágazó munkásságának legjelentősebb fejezetei az alábbiak:

1. A diafixatio kidolgozása. Ennek lényege a csúszásra hajlamos ferde törések percutan Kirschner dróttal történő rögzítése. A módszerről német nyelven *Die Diafixation* címmel könyvet jelentetett meg 1955-ben.
2. A csonthéjas porc átültetése. A módszert Krompecher István Professzorral dolgozta ki, és az erről írt közlemény szakmánk egyik legelőkelőbb lapjában, a *Bone & Joint Surgery*ben jelent meg 1961-ben. Ez a munka egyben szakmai előfutára volt a közel fél évszázaddal később szintén magyar eljárásként világsikert aratott mozaik plasztika nevű porcpótlási technikának.
3. A funkcionális töréskezelés kidolgozása. Sokat hangoztatott biológiai szemlélete itt vált valóban gyakorlati jelentőségűvé, azzal a felismeréssel, hogy a törések gyógyhajlama szegmentálisan változó, ezért a kezelésnek is ennek megfelelően végtagszegmentenként változónak kell lennie. Ott, ahol a törések gyógyhajlama jó (pl. kulcscsont, jól álló humerus sebészi nyaktörés vagy stabil gerinctörés) a funkció gyakorlását kell előtérbe helyezni a nyugalomba helyezéssel szemben.
4. A csípőficam korai szűrővizsgálata szükségességének propagálása és a korai kezelés megszervezése a Tiszántúlon. Ez később 1974-ben fő téma is volt a hazai Ortopéd Kongresszuson.
5. A klinikához kapcsolt termál gyógymedence létrehozása kvarcfény folyosóval. Innovatív és az új módszerek adaptálására nyitott lelkületét mutatta a gerinc fájdalmak (discopathia, ischialgia) gyógyítására az általa

módosított vibrációs líra és a súlyfürdő alkalmazása, valamint az este adott relaxációs infúziók bevezetése is.

6. A gyógycélú lovaglás - hippoterápia - meghonosítása a klinika kötelékében. Ez szintén úttörő tevékenység volt. Hamar felismerte, hogy a módszer alkalmas enyhébb gerincdeformitások kezelésére is, az ügyért tartott Mari lóra még sokan nosztalgiával emlékeznek.
7. A semilunaris spondylodesis, mint gerincstabilizálási műtét és a líra nevű gerinckorrektív implantátum kidolgozása. A technikát a nemzetközi irodalom az implantátumok fejlődése sorában mind a mai napig fontos lépésként tartja számon.
8. Újító munkássága. Gerincműtéteknél zavarta a betegfektetés nehézsége. Jékel Pál gépészmérnökkel kidolgoztak egy három irányban forgatható gerincműtőasztalt, melyen nemcsak hason vagy háton fekvő helyzetben, hanem bármely, az operatőr számára ideális pozícióba állítva lehetett műtétet végezni. Ugyancsak jelentős volt a csonttörést reponáló reduktora is. Újításaiért 1954-ben „Kiváló Újító”, 1978-ban „Kiváló Újító Arany fokozat” díjat kapott.

Állandó kapcsolatot tartott mind a keleti, mind a nyugati vezető ortopédekkel és traumatológusokkal. Szoros kapcsolata volt a klinikának a rostocki Ortopédiai Klinikával, annak vezetői (Seyfarth professzor, majd Jaster és Mach professzorok) többször meglátogatták klinikáját. Hasonlóan látogatást tett nála Monticelli, a római Ortopédiai Klinika professzora, sőt a világhírű Küntscher professzor is Németországból.

Említést érdemel az a 21 tagú szovjet ortopéd sebészekből és traumatológusokból álló küldöttség is - ami az akkori pártállamban nagy jelentőséggel bírt! - amely a klinikán kialakított módszerekkel (diafixatio, gyógyfürdőkezelés, funkcionális töréskezelés) kívánt ismerkedni.

Nagy gondot fordított a hallgatók elméleti és gyakorlati oktatására. Medikusoknak írt, mókás ábrákkal felejthetlenné tett jegyzete 8 kiadást ért meg. Bevezette a televíziós oktatást, minden előadás végén egy-egy műtétet mutattak be a hallgatóságnak a műtőből. (Érdemes megjegyezni, hogy az 1970-es évekről beszélünk!)

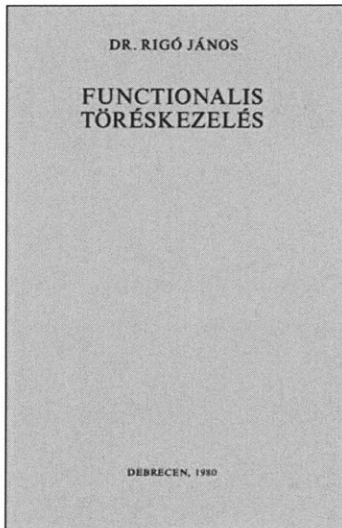
Természetszeretetéből, a növények, virágok, állatok életjelenségeinek tanulmányozásából alakította ki azt a biológiai szemléletet, melyet előadásaiban is hangoztatott, miszerint nem a heroikus műtétekre, hanem a megelőzésre és a korai kezelésre kell törekedni az ortopédiában, a traumatológiában pedig az egyszerűbb, kíméletesebb módszer mellett a korai funkcionáltatás ad jó eredményt. Bár elismerte a technika fontosságát mindkét szakmában, ám az új eredményeket adó „konzervatív” gondolatokat többre értékelte.

Tudományos munkáját nagydoktori értekezésben összegezte, melyet mintegy 10 évig írt. Munkájával szemléletet kívánt adni az ortopédia műveléséhez. Művét áthatotta a biológia. A növények és az állatok fejlődéséről tett megfigyelések tükrében alakította ki új kezelési módszereit. 716 oldalas műve az akadémiai védésig jutott el, de végül nagydoktori disszertációjának megvédését nem támogatták, mivel annak nagy részét nem a szakmájához tartozónak véleményezték. Valahogy mindazt le kívánta írni, amit a mozgásszervrendszerről tudott. Ez nyilvánvalóan eltért egy nagydoktori értekezés szokásos formájától, ahol is azt szokás ismertetni, amit egy kutató a tudomány valamely sajátos területén új eredményként ért el. Nála pedig az új eredmények keveredtek az említett általános ismeretekkel. Pap Károly nyilván azért írt egy ilyen formabontó értekezést, mert az ő korában nem volt szokásos, hogy egy sebész-ortopéd-traumatológus olyan mélyreható általános ismeretekkel rendelkezzen az anatómia, szövettan, élettan, genetika és a gyakorlati klinikum területén egyszerre, mint ahogy az az ő esetében fennállt. Ezekből a körülményekből vezethető az le, hogy mindenek fölé helyezte az általa „biológiai szemléletnek” nevezett gondolkodást, ami nyilvánvalóan eltért a kortárs szakemberek gondolkodásmódjától. Ezzel a szemlélettel másképp látta a gyakorlat legfőbb problémáit, elsősorban a töréskezelés kérdéseit. Sajnos szemléletének a túlhangsúlyozása nehezen érthetővé, már-már nevetségessé tette mások szemében. Így aztán annak ellenére, hogy Pap Károly egy átlagon felüli műveltségű és orvosi tudású, elméleti kérdésekben is alapvetően jártas ember volt, aki nagyobb elismerést kapott a nemzetközi irodalomban, mint itthon, széles körű ismeretanyagából nem tudta kellőképpen kiválasztani, hogy mi az, amit feltétlenül el kell mondania ahhoz, hogy újfajta kezelési módszereit alátámassza, igazolja, így nem tudta igazán meggyőzni kortársait sem szabálytalan felépítésűre sikeredett disszertációjával. A negatív fogadtatásnak egyébként valószínűleg sajátos természete, időnként gunyoros-szarkasztikus modora is az oka volt. Mindezek ellenére élete végéig hitte és vallotta, hogy életműve korszakalkotó.

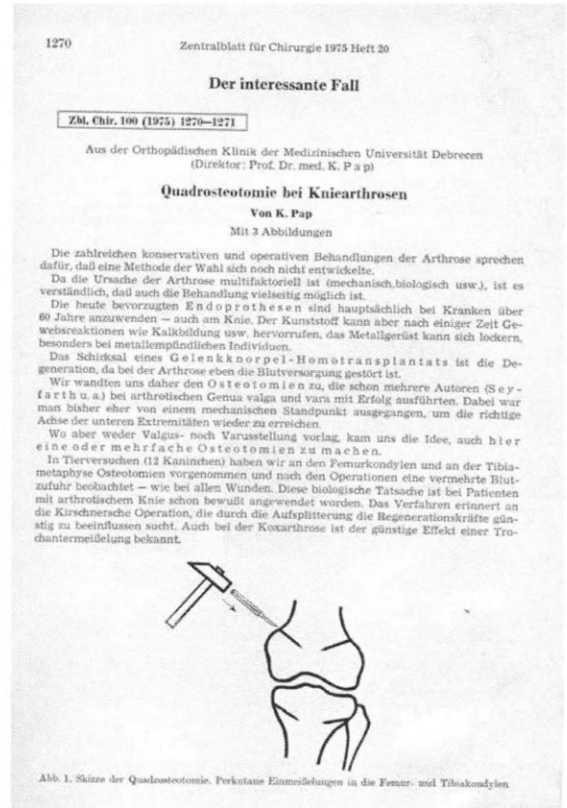
Halála előtt gyakran mondogatta: „Majd az utókor fogja értékelni munkámat.” Igaza volt. Ezt bizonyítja, hogy később az ő témájából, annak anyagát felhasználva és továbbfejlesztve három kandidátusi és egy nagydoktori értekezése született. De talán még ékeesebb bizonyíték, hogy szelleme továbbra is él szakmánkban.



Híressé vált részlet egyetemi tankönyvből



Legkedvesebb tanítványa könyvet szentelt Pap Károly egyik fő klinikai témájának



Új műtéti technikáinak egyike

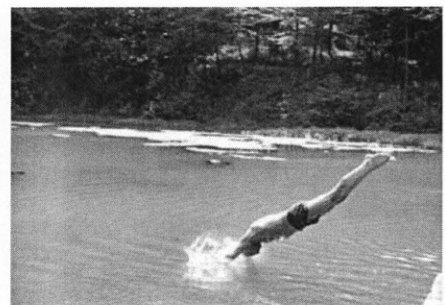
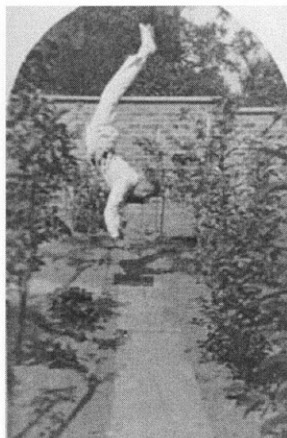
Sport, testmozgás, életmód

A napbarnított bőrt az egészség szimbólumának tartotta, a fehér bőrt pedig – főleg nyáron – betegségre hajlamos állapotnak. Kora tavasztól igyekezett lehetőségéhez képest minden nap egy kis időt a napon tölteni. Bár akkor még nem tartották népbetegségnek az osteoporosist, de jó megelőzésnek tartotta a napsugár D vitamin képzésre kifejtett hatását. Téli időszakban pedig a kvarclámpázást elengedhetetlennek tartotta. Kifejezetten szerette és kereste a folyó, csobogó, hullámozó vizet, szerette nézni, muzsikáját hallgatni. Az indokolatlan hangos zaj, beszéd, kiabálás azonban zavarta, melyet rendszeresen szóvá is tett.

Debrecen felszíni vizekben szegény terület, így természetes folyóvíz igényét tavasztól-őszig időnként a Józsa felé folyó kis ér melletti fél-egyórás piknikkel elégítette ki. Még ettől is jobban kedvelt hideg természetes vizekben úszni. Nagyon hitt a hideg-melegvizes váltófürdő frissítő hatásában, kávéivás helyett is ezt alkalmazta. Később a testi megerősítésen kívül tudatosan törekedett a lelki egyensúly megteremtésére is, célja a „tisztá fej, biztos kéz” harmóniájának megvalósítása volt. Szerette a céllövészetet. Ezt a sportot önmaga legyőzésének egyik próbaköveként tekintette. Erről a sportról azt tartotta, hogy a versenyizgalom („*verseny-druck*”) próbára teszi az idegrendszert, a kéz remegni kezd. A versenyen az fog győzni, aki a belső feszültséget leküzdve jobban tud uralkodni kezének remegésén. A vadászatot sohasem szerette, azonban társadalmi kötelezettségként időnként vadászott is. Nem versenyszerűen, de teniszezett, lovaspólózott, úszott, motorozott és szerette a tájékozódási futást is.



Sportérem gyűjteménye



A testmozgás szeretetét egész élete során megtartotta

Lepkék, botanika

Fiatalsága egyik kedvenc játéka volt a pillangófogás – a családi és baráti kirándulások elmaradhatatlan tartozéka volt a lepkeháló. Elsajátította a lepkegyűjtés, lepkefeszítés csínját-bínját, nagy precizitással gyűjtötte lepkéit, melyeket tudományosan archivált. A kifeszített lepkéket kis papíron jelzett latin név, befogási hely, idő szerint csoportosította. Fennmaradt lepkegyűjteményeiben már 80 éves lepkék is találhatóak. Később fiatal orvosként is járva a világban lehetőségei szerint közel 100 példány dél-amerikai, indonéziai, polinéziai óriáslepkét vásárolt, illetve cserélt.

Bármennyi munkája volt, bármennyire lefoglalta a Klinika vezetése és szervezése, majd minden nap szakított egy kis időt kertjére, melyre nagyon büszke volt. Az 1950-es években vett családi házat, mely Debrecen akkor még igen csendes nagyerdei övezetében lévő, mai értelemben kispolgári háznak felelt meg, a házhoz képest nagy kerttel. Eleinte a kert homokos, savanyú talaja sok nehézséget okozott a növénytelepítésben: növényei lassan fejlődtek, gyakran kipusztultak. Kertrendezésben csak a nemesnövény telepítést tartotta megfelelőnek. Szerette a virágokat, így kertjét úgy alakította ki, hogy kora tavasztól késő őszig virágos növényekkel legyen tele. A színek harmóniáját a fák leveleinek különböző színével tette teljessé. Igazán pihenni, szellemileg kikapcsolódni kertjében, kertészkedés közben tudott. Kedvenc virágai a magnolia, chlematis, hibiscus, vinca minor, páfrányok, magas fenyők, díszes kalaposgombák és különböző mohák voltak. Kirándulásairól gyakran hozott gyökeres mezei, erdei virágot, melyet kertjében ültetett el. Kertjét így aztán idővel a dús növényzet, a rekkenő hőségben is árnyat adó fák jellemezték.

A szép növények szeretetét próbálta másoknak is átadni. Az Ortopédiai Klinikán hatalmas magnólia fa virágzott, a falra chlematis futott. Nem mulasztotta el ezt minden külföldi vendégnek megmutatni.



A lepkegyűjtemény



Magnólia. Még mindig virágzik tavaszunként a klinika kapujában

Személyiség

Ahogy Bot professzor emlékezik rá a *Nyolcvan éves a debreceni orvostképzés* című könyvében: *„Meglehetősen zárkózott, munkatársaival szemben többé-kevésbé bizalmatlan, de színes egyéniség volt, ugyanakkor mérhetetlen lelkesedés és ambíció fűtötte.”*

Rigó professzor, aki a legtöbbet dolgozott mellette, a következőképp emlékezik: *„Pap Károly professzor egyénisége, személyisége különös volt megélve is, és az visszatekintve is.”*

Szellemes mondásait, tömör jellemzéseit, a róla szóló számos anekdotát ma is sokan emlegetik. Szórakozottságával még a nagy tekintélyű és oly kimért Petrányi professzort is megnevetette, mikor telefonon felhívta mondván: *„Te Gyula, akartam neked valamint mondani, de elfelejtettem. Ha eszedbe jut, hívd vissza!”*

Amikor bosszúsan észlelte, hogy az egyetem kertészete a Sebészeti Klinika előtt és mögött is parkosított, az Ortopédiai Klinika körül azonban semmi munkálat nem történt, a következőkkel hívta fel a főkertészt: *„Ez felháborító! Szeleczynek elöl és hátul is van, nekem meg sem elöl, sem hátul!”*

Bölcsesség és szarkazmus keveredett jellemében. Korában a gyűléseken való megjelenésnek sokszor nagy politikai jelentőséget tulajdonítottak. Azt vallotta: *„Ha egy fontos ülésre mérsz, el kell készni, és az első sorba kell leülni, közben felrúgva egy széket. Így mindenki emlékezni fog rá, hogy ott voltál.”*

Szellemessége a nehéz helyzetekben is kíségette. Így mikor a pártbizottság utolsó professzori meghosszabbításához elbeszélgetésre hívta, azt kérdezték tőle: *„Segíti-e a professzor úr és a klinika munkáját a pártcsoport, és ha igen, hogyan? - Nagyon segíti - válaszolta - hisz a múltkor is kiszökött egy kísérleti állatunk a klinika mellől, de pártcsoportunk vezetője arra járt és elfogta...”* Erre a bizottság tagjai mind nevetésben törtek ki, majd megköszönve jelenlétét, mindjárt elengedték. Mikor egy munkatársa megkérdezte tőle, hogy sikerült a beszámoló, azt válaszolta: *„Tudod, mondtam nekik egy vicceset, erre láttam, hogy minden rendben van.”*

Egyik kedvelt mondása volt: *„Dicsérjük egymást, úgy leszünk nagyok!”*

Fanyar humorát hivatalos irományaiba is be-becsempészte. 1972-ben, a Kesztyűs Lóránd rektor által róla írt - nagyon pozitív - minősítést csak megjegyzések melléklésével fogadta el, melyet így kezd:

„Kiegészítésként – a részleteket elhagyva – megemlíthető:

1./ A minősített szocializmushoz hű voltát igazolja:

a/ A munkát végző mozgásszervek /Ezzel keresi a munkásosztály a kenyerét/ tudományát Keletmagyarországon megteremtette.

b/ Munkásosztályból nőszült...” stb.

Szokása volt, hogy rossz alvó lévén éjszaka, miközben új ötleteken töprengett, ami eszébe jutott, azt gyorsan papírra vetette és a jegyzetet az ágy vége fölött lévő akasztószegegre szúrta. Kevesen értették környezetében, amikor azt mondta egyszer: *„Legalább 150 gondolatom van a szegen.”*

Pályája során számos küzdelmet vívott elképzeléseinek megvalósítása érdekében. Mint 1970-ben erről írja önéletrajzában: *„Megemlítendő végül, hogy a fentiek megvalósítása (az orthopaedia megszervezésétől a baleset-sebészet továbbfejlesztéséig) nagy lekötöttséggel járt, a közben ért bírálatok, észrevételezések, feljegyzések, vizsgálatok alkotó kedvét korántsem törték meg, mert tisztában van azzal, hogy ezek az emberek szubjektív tulajdonságainak múltó kifejezői, viszont az eddigi eredmények objektív tények, melyek jellege maradandóbbnak ígérkezik.”*

Feltehetően az őt ért számtalan támadás miatt, alapvetően bizalmatlan volt beosztottjaival szemben. Akit viszont hosszabb idő után bizalmába fogadott, azt messzemenően segítette, támogatta. Nyugdíjba vonulásakor helyettesének, az őt búcsúztató Rigó Jánosnak búcsúzóul egy rá jellemző jó tanácsot adott: *„Soha ne bízzál meg senkiben, mert nem tudhatod, mikor fordul ellened!”*

Készülődés a nyugdíjas évekre

Fizikai és szellemi erejét próbálta mindig objektíven felmérni. Hetvenes éveikhez közeledve érezte erejének csökkenését, melyet fizikai és szellemi erőnlétének javításával kompenzált. 18 éves Moszkvics 407-es autóját tudatosan nem cserélte ki, a klinikára villamossal járt, hazafelé a Nagyerdőn keresztül gyalog járt. Nyári melegben napi munkáját befejezve a nagyerdei strandon még ekkor is leúszott 200 métert, majd hazasétált. Már ősz fejjel kezdett az olasz nyelv tanulásához, hogy frissen tartsa és ellenőrizze emlékezőtehetségét.



Parádi séta

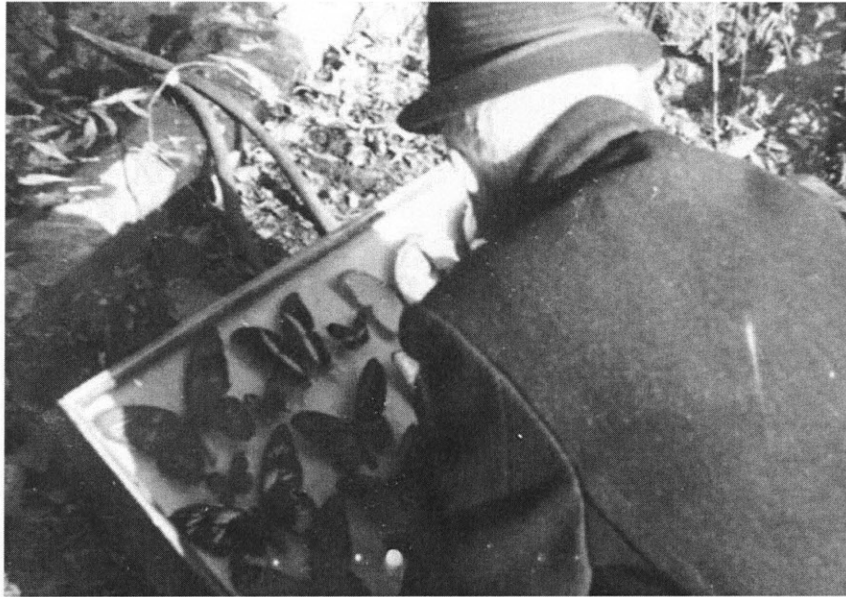
Nyugdíjas évek

A tudatos készülés ellenére a nyugdíjas kor eljövételét nagyon rosszul viselte. Szeretett volna még tovább dolgozni. Számára nagyon fontos kérései nem teljesültek: megszokott dolgozószobájának megtartása és utolsó klinikán maradt klinikaalapító munkatársának klinikaigazgatói kinevezése. Így végleg elhagyta élete meghatározó alkotását, az Ortopédiai Klinikát. Egy csendes délutánon fia Trabantjába pakolva személyi holmijait elhagyta az általa létrehozott Ortopédiai Klinikát, amit aztán élete végéig önszántából nem is keresett fel. Egyszer aztán mégis bevitték a Klinikára, amikor felkarcsont törése volt...

Az utódjául kinevezett klinikaigazgatót, Szepesi Kálmánt korábban nem ismerte és jövételét fenntartásokkal fogadta. Évek múltán aztán - utódját egyre jobban megismerve és elismerve - jó kapcsolat alakult ki közöttük. Szepesi Kálmán feleségével többször felkereste a nyugdíjas professzort, aki örömmel vette tudomásul utódja sikereit és a klinika prosperálását.

Próbálta túltenni magát a nyugdíjazás okozta sokkon. Mindig keresett magának hasznos elfoglaltságot. Nagyon boldog volt, ha egy-egy régi beteget otthon felkereste, beszámolt javulásáról, megmutatta akkori eredményeit és tanácsát kérte. Örömmel segített tudományos munkák opponálásában. Nyugdíjas évei hasznos eltöltésében nagyban segítették korábbi hobbijai, a kert, a természetbúvárkodás, a fényképezés és a zene. Gyűjtőszendélyét többek között kazettás magnóján keresztül élte ki, kb. 100 kazettányi hangfelvételt készített, melyeket gondosan archivált. Életében mindig fontos szerepet játszott családja, felesége, de életének utolsó időszakában ez a család felé fordulás, ha lehet még fokozódott is, boldog pillanatokkal teli szép éveket töltöttek együtt.

Életének utolsó évében magasvérnyomása alakult ki, és állapota rohamosan romlott. Utolsó kérése egy aggteleki éjszakai lepkefogás volt, melyre feleségével és fiával el is mentek, de rosszulléte miatt a lepkefogás végül meghiúsult. Ezt követően két héten belül egy éjszaka akut gyomorvérzés lépett fel nála és életének 76. évében a III. sz. Belgyógyászati Klinika Intenzív Osztályán meghalt.



A lepkegyűjtés egyik támasza a nyugdíjbamenetel körüli megpróbáltatások elviselésében



Egyik unokájával

A Debreceni Orvostudományi Egyetem Tanácsa és a gyászoló család mély megrendüléssel tudatja, hogy

DR. PAP KÁROLY

ny. egyetemi tanár, az orvostudomány kandidátusa, az Ortopédiai Klinika volt igazgatója, a Magyar Ortopéd Társaság társelnöke, a Magyar Traumatológiai Társaság vezetőségi tagja, több külföldi szakmai társaság tagja, számos hazai és külföldi szakmai folyóirat szerkesztőbizottságának tagja, a Pro Universitate Emlékérem, a Kiváló Újító kitüntetés többszörös tulajdonosa, aranydiplomás orvos

1986. augusztus 31-én, életének 76. évében elhunyt.

Személyében egyetemünk tanácsa magas szinten oktató professzorát, szakterületének nemzetközileg is ismert művelőjét, az egyetemi ifjúság fáradhatatlanul tevékenykedő oktatóját, a család pótolhatatlan támaszát veszítette el.

A Debreceni Orvostudományi Egyetem Tanácsa dr. Pap Károly professzort saját halottjának tekinti.

Hamvasztás utáni búcsúztatása 1986. szeptember 9-én 12 órakor lesz a debreceni Köztemető 2. sz. ravatalozó terméből polgári szertartás szerint.

Debrecen, 1986. szeptember 1.

A GYÁSZOLÓ CSALÁD

**A DEBRECENI ORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM
TANÁCSA**

Család

1945-ben nősült. Felesége, Kövendi Magdolna, Kövendi József, Járműjavítói sztahanovista fényezőmunkás lánya volt. A gimnáziumi érettségét már házasságkötésük után tette le. Végig hű társa, munkájában partnere volt. Könyveit, munkáit gépelte, bizalmas levelezését intézte. Határozott egyénisége révén jó kommunikációs készséggel, hatékonyan tudott tárgyalni. Nagy része volt a Klinika létrehozása körüli akadályok leküzdésében. Otthon a háztartást vezette, a gyerekeket nevelte, tanította. Férje halálát 10 évvel élte túl.

Nagyobbik lánya, Magdolna tisztiorvosként dolgozott nyugdíjazásáig. Férjével Veszprémben telepedtek le. Gyermekai, Rita és Kornél orvosegyetemet végeztek.

Kisebbik lánya, Kornélia biológia-kémia szakon végzett a Kossuth Lajos Tudományegyetemen, és az Orvostudományi Egyetemen, majd a Sportorvosi Intézetben dolgozott. Tragikus halált szenvedett, ami a nyugdíjas professzort nagyon megviselte. Gyermekai, László és Kornélia tanári diplomát szereztek.

Fia, Károly szintén a gyógyítást választotta hivatásául, de apja óriási küzdelmeit látva ellenszegült az atyai óhajnak, és nem az ortopédiát választotta. Szülésznőgyógyász szakorvos, e sorok írása idején a nyíregyházi Megyei Kórház osztályvezető főorvosa. A mozgásszervekhez való affinitás azért maradt benne: az 1995-ben alakult Nemzeti Osteoporosis Program egyik kidolgozója. Gyermekai Károly és Gergely. Bár fiának korai házasságát nem helyeselte, de nagy boldogsággal töltötte el unokáinak megszületése. Nagyapasága nyugdíjas éveit további tartalommal töltötte meg. Talán, mert szerette volna, ha fia az ő szakmáját választja és ez a vágya nem teljesült, Károly unokáját már három éves korától tudatosan a természet, majd később az ortopédia szeretetére nevelte. A legifjabb Pap Károly végül nagyapja hivatását választotta, jelenleg Ph.D. ösztöndíjas a budapesti Semmelweis Egyetem Ortopédiai Klinikáján. Gergely jogi pályára készül, jelenleg a budapesti Pázmány Péter Egyetem hallgatója.



Családi pillanatképek

Összefoglalva elmondható, hogy Pap Károly professzor rendkívül széles műveltségű és orvosi tudású, az ortopédia és traumatológia mind elméleti, mind gyakorlati kérdéseiben alapvetően járatos orvos volt, aki a dolgok lényegét látva tudott új kezelési módszereket bevezetni. Maradandót alkotott az Ortopédiai Klinika létrehozásával, mely a Budapesti Ortopédiai Klinika után az első vidéki klinika volt hazánkban. A klinika állandó fejlesztése mellett biológiai szemléletével mind az ortopédiában, mind a traumatológiában új módszereket dolgozott ki, melyek meghatározták munkatársai szemléletét és klinikája működését. A klinika létrehozása mellett máig is maradandó műve a diafixatio, a veleszületett csípőficam szűrővizsgálatok megszervezése és korai kezelése, a csonthéjas porc átültetése és a functionalis töréskezelés. Amiket ő már 40 évvel ezelőtt meglátott, napjainkban mindennapi gyakorlattá, nemzetközileg is elfogadott gyakorlattá váltak.

Munkássága alapján a nagy magyar ortopédek közé sorolhatjuk, jóllehet életében nemzetközileg elismertebb volt, mint hazánkban. Midőn ennyi év után az idő és gyakorlat igazolta őt, méltó tisztelettel kell megőriznünk emlékét, mivel egész életét, munkásságát szakmánk fejlesztésének áldozta.

Pap Károly publikációs tevékenysége*

1. **Pap K.:** A csirkebél felszínének és szöveti szerkezetének kialakulása M.O. Arch. 1933. XXXIV. kötetéből
2. **Pap K.:** Histomechanische Beiträge zur Entwicklung der Oberfläche und Gewebsstruktur des Hühnerdarms. Zschr. f. Anat. 101. Bd. 2. H. 153-169. s. 1933.
3. **Pap K.:** A vörösvértetsüllyedés értéke a testegyenészetben. O.H. 1937. 18. sz.
4. **Pap K.:** Jóindulatú golyvák rosszindulatúságot utánzó tünetei. B.H. 1937. május 1.
5. **Pap K.:** Hasított kéz és láb. Orvosok és gyógyszerészek lapja. 1938. 10. sz.
6. **Pap K.:** A sérülés szerepe a Perthes-kór előidőzésében. Magyar Sebésztársaság 1938. XXIV. nagygyűlés
7. **Pap K.:** Hasított kéz és láb. Orv. és Gyógyszerészek. L. 10. 1938.
8. **Pap K.:** Adatok a pajzsmirigy idült fajlagos gyulladásaihoz. O.H. 1938. június 25.
9. **Pap K.:** Debrecen környéki golyva. Magyar Sebésztársaság 1938. XXIV. nagygyűlés
10. **Pap K.:** Ajakrákot utánzó ajakgümőkóros esetek. O.H. 1938. július 2.
11. **Pap K.:** Merev öregujj. 1939. szeptember 2. 35. sz.

*Tekintettel a források nehéz fellelhetőségére és pontatlanságára, a felsorolásban hiányok és hibák fordulhatnak elő.

12. **Pap K.:** A sérülés szerepe a Perthes-kór előidőzésében. Magy. Seb. Társ. 1939.
13. **Pap K.:** Újabb irányok a testegyenészetben. Debreceni Orvosegyesület 1940. március
14. **Pap K.:** Elhúzódo csontgyógyulás okai. Magyar Sebésztársaság 1940. XXVI. nagygyűlés
15. **Pap K.:** Elhúzódo csontgyulladás okai. Magy. Seb. Társ. XXIV. 1940.
16. **Pap K.:** Újabb irányok a testegyenészetben. Debrecen 1940.
17. **Pap K.:** Ízületújraépítést elősegítő készülék. O.H. 1941. 12. sz.
18. **Pap K.:** Ein neues Gerät zur Förderung der Gelenkneubildung nach Operationen der Grosszehe. 1941. Berlin
19. **Pap K.:** A debreceni középiskolások testegyenészeti vizsgálata Db. 1941.
20. **Pap K.:** Vápatető képzés. O.H. 1941. 18. sz.
21. **Pap K.:** Beiträge zur spontanen Pfannendachbildung. 1941. Berlin
22. **Pap K.:** Beiträge zur spontanen Heilung verlagelter Bruchenden und Achenknickungen. 1941. Berlin
23. **Pap K.:** A hadi sérültek ellátása. Magyar Sebésztársaság. XXVII. nagygyűlés
24. **Pap K.:** Beiträge zur spontanen Pfannendachbildung. Arch. f. Orth. 41. Bd. 3. 4. H. 1941.
25. **Pap K.:** A debreceni középiskolások testegyenészeti vizsgálata. Hüttl Emlékkönyv. 1941.

26. **Pap K.:** Beiträge zur spontanen Heilung verlagelter Bruchenden und Achsenknickungen.
Dtsch. Z. Chir. 255. 656-662. 1941.
27. **Pap K.:** Csontvelőszegezés. Orv. tud. Közl. 1942. 6. sz.
28. **Pap K.:** Foglalkozás és csontgümőkór. Tub. elleni küzdelem VI. é. 4. sz.
29. **Pap K.:** A gerincferdülések gyógyítása. Orvosképzés 1942. 1. sz.
30. **Pap K.:** A veleszületett csípőficam korai kezelése. Orv. közl. 1942. 23. sz.
31. **Pap K.:** A veleszületett csípőficam korai kezelése. Orv. Tud. Köz. 23. 1942.
32. **Pap K.:** Bentrekedt lövedékek. O.H. 1943. 33. sz.
33. **Pap K.:** Vápatető képzés. O.H. 18. 1943.
34. **Pap K.:** A veleszületett csípőficam /monographia/. Debrecen, 1944.
35. **Pap K.:** A veleszületett csípőficam. Egyetemi nyomda. Debrecen. 1944.
36. **Pap K.:** Foglalkozzon-e vidéki orvos baleseti sebészettel? Orv. szemle 1947. XII.
37. **Pap K.:** „Mentőkórház” és a balesetek orthopaediai kezelése. Orvosok lapja 1948.
38. **Pap K.:** A gyakorló orvos szerepe az orthopaediában. Orvosok lapja 1948. 25. sz.
39. **Pap K.:** Tomportáji törések szegezése. Orvosok lapja 1948. 42. sz.
40. **Pap K.:** Újratörések és kiújuló törések. Orvosok lapja 1949. 11. sz.

41. **Pap K.:** Az ischiasokról. Orvosok lapja. 1949. 13. sz.
42. **Pap K.:** Törések rögzítése diafixalással. 1949. 18. sz. O.H.
43. **Pap K.:** Localis shock a balesetsebészetben. Magy. Seb. II. K. 4. sz. 1949.
44. **Pap K.:** Törések helyretétele „reductorral”. 1950. 24. sz. O.H.
45. **Pap K.:** Ízületképzés vitalliummal. O.H. 1950. 45. sz.
46. **Pap K.:** Einfluss der Jahreszeiten auf die Häufigkeit der angeborenen Hüftverrenkung.
Zbl. F. Chir. 281. 46. 1950.
47. **Pap K.:** Új baleseti és orthopaed műtőasztal. Magy. Sebészet 1951. 3. sz.
48. **Pap K.:** A gyermek testi fogyatékoságának megelőzése és kezelése. Eü. Minisztérium
49. **Pap K.:** A diafixatio. Acta Medica 1951.
50. **Pap K.:** Reduction and percutaneous fixation of mobile fractures. Acta Med Acad Sci Hung. 1951;2(3-4):581-618.
51. **Pap K.:** A gyermek testi fogyatékoságának megelőzése és kezelése. Eü. Min. Kiadó. 1951.
52. **Pap K.:** Eljárás a mandibula szabad csontátültetés műtéti idejének megrövidítésére. Fogorv. szemle 1952. 3. sz.
53. **Pap K.:** Tuberositis és condylitis, két új akrostalgia fajta. O.H. 10. 1953.
54. **Pap K.:** Csontpótlás belső protheisissel. Magy. Sebészet 1954. febr.

55. **Pap K.:** A veleszületett csípőficam vizsgálata Tiszántúlon. Népegészségügy 1954.
56. **Pap K.:** A kísérletes porcátültetés és jelentősége az ízületi plasztikában. Debr. Orv. egy. Évk. 1954-55.
57. **Pap K.:** A Diafixatio /Kandidátusi értekezés tételei. 1955./
58. **Pap K.:** Der Gips-Gitter-Verband. Arch. 1955.
59. **Pap K.:** Korrektur der Wirbelsäulenverkrümmung bei Morbus Bechterew durch parakolumnare Osteotomie. Zentralbl. Leipzig 1955. 28. sz.
60. **Pap K.:** Combnyaktörés élettani szegezése vájt szeggel. 1955.
61. **Pap K.:** Die Diafixation. Verlag der ungarischen Akademie der Wissenschaften. 1955.
62. **Pap K.:** Die Diafixation. Kultura 1956.
63. **Pap K.:** A mozgásszervek biológiai vonatkozásai a gyakorlatban. O.H. 1956. 36. sz.
64. **Pap K.:** Einfluss der Jahreszeiten auf die Häufigkeit der angeborenen Hüftverrenkung. Zenterbl. Leipzig. 1956.
65. **Pap K.:** Endoprothesen in Tierversuchen und ihre Anwendung an Menschen. 1957. Arch.
66. **Pap K.:** Verminderung der Schenkelkopfnekrosen nach Nagelung durch einen gefässhonenden „Hohnagel“. Zentralbl. Leipzig. 1957. 82.
67. **Pap K.:** Transplantation in septischer Umgebung. Der Chirurg 1957. 3. sz.
68. **Pap K.:** Der Bogen-Bohrer. Der Chirurg 1957. 2. sz.

69. **Pap K.:** Görbe-csontfúró. Magy. Sebészet 1957. 1. sz.
70. **Pap K.:** Über die Bitorsionsdislokation der jugendlichen Epikondylenbrüche. Arch. orth. Chir. 1957.
71. **Pap K.:** Gyógyítható-e a lúdtalp? O.H. 1957. 3. sz.
72. **Pap K.:** Schlusswort zur Bemerkung Prof. Nagura. Einfluss der Jahreszeiten auf die Häufigkeit der angeborenen Hüftverrenkung. Zentrbl. 1957.
73. **Pap K, Berényi P.:** Transplantation in septic environment. Magy Seb. 1957 Aug;10(4):225-30.
74. **Pap K.:** Prevention of necrosis of the femur head after nailing by a hollow nail with tissue-saving properties. Zentralbl Chir. 1957 May 25;82(21):869-72.
75. **Pap K.:** Arch-drilling instrument. Chirurg. 1957 Feb;28(2):96.
76. **Pap K, Szentpétery J.:** Bitorsion dislocation of epicondyle fractures. Arch Orthop Unfallchir. 1957;49(2):109-14.
77. **Pap K.:** Über die Bitorsionsdislocation der Jugendlichen Epicondylenbrüche. Arch. F. Orth. 49. 1957.
78. **Pap K, Berényi P.:** Transplantation in septischer Umgebung. Der. Chir. 28. 3. 1957.
79. **Pap K, Krompecher I.:** A kísérletes porcátültetés és jelentősége az ízületi plasztikában. Debr. Orvostud. Egyet. Tud. Ül. Évkönyve.
80. **Pap K.:** A veleszületett csípőficam megelőzése. O.H. 1958. XCIX. 6. sz.
81. **Pap K.:** Válasz Julew cikkére O.H. 1958.

82. **Krompecher I, Pap K, Berényi P.:** Callus formation after diafixation. Kiserl Orvostud. 1958. Feb;10(1):41-5.
83. **Pap K, Krompecher I.:** Experimentelle Gelenkknorpeltransplantation. Beitr. Ges. Arbeit. Orthop., 3-4:97. 1958.
84. **Pap K.:** Neue Lösungen der Gelenkplastik. Beitr. Ges. Arbeit Orthop., 2:128. 1958.
85. **Gerlóczy F, Pap K. :** On hemihypertrophy. Gyermekgyógyászat. 1960. Aug;11:225-42.
86. **Gerlóczy F, Pap K.:** Contribution to the study of hemihypertrophy. (Apropos of 10 observation on true hemihypertrophy.) Acta Med Acad Sci Hung. 1960;15:145-74.
87. **Pap K.:** Zur funktionellen Behandlung der Kniescheibenbrüche. Arch. Orthop. Unfall-Chir. 52. 71. 1960.
88. **Pap K.:** Die biologischen Beziehungen der Bewegungsorgane in der Praxis. Beitr. 2. Orthop. u. Traumat. 7. 7. 1960.
89. **Pap K.:** Orthopaedia. /Jegyzet, 217 old./ Orvostudomány Egyetem kiadása 1961. VII. kiad.
90. **Pap K.:** Gelenkte Bewegungsbehandlung der Knieseitenbandrisse. Zbl. Chir. 86. 1961.
91. **Pap K.:** Vibrations – Lyra – Gewichtsbad zur Behandlung der Spondylosen und Diskopathien. Beitr. Zur. Orth. u. Traumat. 4. H. 8. Jg. 1961.
92. **Pap K.:** Vibrációs lyra sulyfürdő kezelés. O.H. 1961. 18. sz.

93. **Pap K, Krompecher I.:** Arthroplasty of the Knee. J. Bone and Joint Surg., 43-A: 523. 1961.
94. **Pap K, Krompecher I.:** Funktionelle Inanspruchnahme bekämpft Inkompatibilität. Ihre Bedeutung bei Homotransplantation. Drezda, Rehabilitationskongress 1962. G. Thieme Leipzig.
95. **Pap K.:** Irjunk helyesen. O.H. 103. évf. 1962.
96. **Pap K, Rigó J.:** Die gelenkte aktive Bewegungsbehandlung der Knochen. Arch. Orthop. Unfall-Chir. 54. 58-68. 1962.
97. **Pap K.:** Tartási rendellenesség és sport. Testnevelési és eü. Szemle. 1962.
100. **Pap K.:** Knochenbogen-Plastik zur Behandlung der habituellen Schulterverrenkungen. Unf. F. Chir. 87. Jg. H. 25. 1962.
101. **Pap K.:** Die Abnützungerscheinungen der Bewegungsorgane im Spiegel der „Ermüdungskette“. Beitr. Z. Orth. u. Traumat. H. 9. Jg. 9. 1962.
102. **Pap K.:** Ein Neues Korsett zur elastischen Entlastung der Lendenwirbelsäule. Beitr. zur Orth. u. Traumat. H. 11. nov. Jg. 9. 1962.
103. **Pap K.:** Gedanaken zur operativen Skoliosenbehandlung Lyrplastik und Seminuläre Skoliodese. Zsch. 1962. Orth. S. druck. Kongress München 1962.
104. **Pap K, Rigó J.:** Treatment of fractures with directed active movement. Acta Chir Acad Sci Hung. 1963;4:11-21.
105. **Pap K.:** Directed activ treatment of fractures. Acta Chir. 1963. Ortopedija Travmatologija u Protezirevanyie. 11., 1963.

106. **Pap K, Krompecher I.:** Morphologische Ergebnisse der funktionelle behandelten experimentellen Patellarbruchheilung. Akad. Verl. Ges. Leipzig. 1963.
107. **Pap K.:** Segmentpathologie d. Knochenbrüche. Arch. F. Orth. u. Unfallchir. 1963.
108. **Pap K.:** Behandlung der Fingerkontrakturen durch Diafixation. Zbl. F. Chir. 85. Jg. H. 14. 1964.
109. **Pap K.:** Biologische Beziehungen des Knies. Beitr. z. Orth. u. Traumat. Jg. 11. H. 12. 1964.
110. **Pap K.:** Két dimenziós forgatható ágy. O.H. 12. 1965.
111. **Pap K.:** Some biological remises for treatment of Bone fractures. /oroszul/ Orth. Travmat. i Protezirovanije. XXVI. 1. 1965. 29. old.
112. **Pap K.:** Zur Ursache des Klumpfusses. Zbl. Chir. 1965.
113. **Pap K, Gaál J.:** Alloplastik bei der Behandlung der Knochengeschwülste. Beitr. Z. Orthop. u. Traumat. 12. 11. 1965.
114. **Pap K.:** Gelenkte aktive Bewegungsbehandlung der Wirbelbrüche. Arch. F. Orth. u. Unfallchir. 1965.
115. **Pap K.:** Közlekedési baleset, baleseti-orvosi szemmel. KRESZ tükör 1965.
116. **Pap K.:** Joint-Activating Movement Therapy in Spinal Fractures. Arch Orthop Unfallchir. 1965 May 4;57:284-91.
117. **Pap K.:** ON THE CAUSE OF CLUBFOOT. Zentralbl Chir. 1965 Apr 17;90:636-8.

118. **Pap K.:** Curved knife for surgery of scoliosis. Chirurg. 1966 Sep;37(9):423.
119. **Pap K.:** Treatment of bone fractures by movement. Beitr Orthop Traumatol. 1966 May;13(5):268-75.
120. **Pap K.:** Diagonalen Ebenen in der Orthopädie. Archiv. F. Orthop. u. Unfallchir. 60. 266. 1966.
121. **Pap K, Krompecher I.:** Homotransplantation of articular cartilage with shell of subchondral bone. Symp. Biol.. Hung. 7. pp. 409. 1967.
122. **Pap K, Berényi P, Ehalt W, Dega W.:** Transplantations in septic environment. Beitr Orthop Traumatol. 1967 Oct;14(10):594-6.
123. **Pap K.:** Phylogenetische Beziehungen der Missbildungen. Beitr. Z. Orthop. u. Traumat. 15. Jg. Hf. 9. 1968.
124. **Pap K.:** Orthopedic Gerontology- Ref. Kiadv. Békésgyula 1969.
125. **Pap K.:** Biologic relations of discopathy. Beitr Orthop Traumatol. 1970 Oct;17(10):642-4.
126. **Pap K, Gaál J.:** Tumors of the skeletal system (synthetic prosthesis treatment and late results). Beitr Orthop Traumatol. 1970 Jan;17(1):8-11.
127. **Pap K.:** Joint transplantation in the knee. Z Orthop Ihre Grenzgeb. 1972 Dec;110(6):717-9.
128. **Pap K.:** Quadrosteotomy in knee-arthroses. Zentralbl Chir. 1975;100(20):1270-1.
129. **Pap K.:** Treatment of stable compression fracture of the vertebrae by physical therapy.
130. **Ortop Travmatol Protez.** 1977 Jan;(1):55-6.

131. **Pap K.:** Biomechanical aspects of arthrosis. Beitr Orthop Traumatol. 1977 Dec;24(12):659-63.
132. **Pap K.:** Biomechanical relationships in arthrosis. Z Orthop Ihre Grenzgeb. 1978 Aug;116(4):441-2.
133. **Pap K.:** A. Lorenz, father of the treatment of hip dislocation, was born 125 years ago. Orv Hetil. 1979 Aug 26;120(34):2069-71.

***A debreceni orvosképzés nagy alakjai című sorozat
eddig megjelent tagjai:***

1. Dr. Alberth Béla: Dr. Kettesy Aladár élete és munkássága
2. Dr. Kulcsár András: Dr. Fernet Béla élete és munkássága
3. Dr. Hadházy Csaba: Dr. Krompecher István 1905-1983
4. Dr. Törő Imre: Dr. Huzella Tivadar 1886-1951
5. Dr. Lampé László: Dr. Kenézy Gyula élete és munkássága 1860-1931
6. Dr. Szállási Árpád: Weszprémi István (1723-1799) és kora
7. Dr. Szállási Árpád: Dr. Szontagh Félix (1859-1929)
és a debreceni gyermekorvoslás előzményei
8. Dr. Varga Emil: Went István – az iskolateremtő mester (1899-1963)
9. Dr. Majerszky Klára: Dr. Sántha Kálmán (1903-1956)
10. Dr. Zs. Nagy Imre: Dr. Vezár Frigyes (1886-1979)
11. Dr. Csécsei György: Dr. Hullay József (1921-1984)
12. Dr. Jeney András: Dr. Jeney Endre (1891-1970)
13. Dr. Fésüs László: Dr. Tankó Béla (1905-1974)
14. Dr. Péter Mózes: Thurzóbányai Elischer Gyula (1875-1929)
15. Dr. Simon Miklós: Dr. Szodoray Lajos (1904-1980)
16. Dr. Szállási Árpád: Dr. Benedek László (1887-1945)
17. Dr. Gomba Szabolcs: Dr. Endes Pongrác (1907-1992)
18. Dr. Hernádi Ferenc: Dr. Vályi-Nagy Tibor (1912-1969)
19. Dr. Lampé László: Dr. Kovács Ferenc (1890-1974)
20. Dr. Csaba Béla: Dr. Kesztyűs Lóránd (1915-1979)
21. Dr. Lampé László: Dr. Kovács Ferenc szülészprofesszor (1890–1974)
22. Dr. Csernátony Zoltán: Pap Károly élete és munkássága (1910–1986)

Előkészületben:

Dr. Szállási Árpád: Dr. Bókay Zoltán



A megjelent füzetek a DEOEC Elnöki Hivatalában szerezhetők be.
(4012 Debrecen, Nagyerdei krt. 98. • Fax: 52/419-807)